

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Cautela Confessarii Pro Foro Sacramentali Occasione
Decretorum S. M. Alex. VII. Innoc. XI. Et Alexandri VIII. ...**

Matthaeucci, Augustín

Francofurti Ad Moenum, 1711

§. VI. Bellum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40684

tis expositus, potest ipse baptizare. Si alium Sacerdotem non habeat, cui confiteatur, potest conteri, & ideo nulla potest excusatione liberari, quin peccet, si pretium conferat.

46. Queritur. *An scandalizator teneatur damnum spirituale restaurare bonis operibus inducendo ad bonum?*

Resp. Affirmative, ut exemplar bonorum operum iis sit, quos malis operibus in ruinam spirituales induxit. Ita meretrix penitens debet iis de vicinia signa conversionis exhibere.

§. VI.

Bellum.

Bellum est preparatio, & dispositio militum ad pugnam. Prælium autem est ipsa actualis pugna, & conflictus.

47. Queritur. *Quomplex sit bellum?*

Multiplex. Unum *justum*, quod à legitima potestate iusto titulo, ac quadam necessitate suscipitur. Aliud *injustum*, quod deficientibus illis conditionibus geritur.

Item aliud est *aggressivum*, seu *offensivum*, quo alius impetitur. Et aliud *defensivum*, quo quis ab impellente se defendit, vim vi repellens.

Item, aliud est *bellum sacrum*, quod contra hostes fidei suscipitur pro Religionis tutela. Et aliud *non sacrum*, quod pro bonis temporalibus geritur.

48. Queritur. *Quid requiritur, ut bellum offensivum sit justum.*

Resp. Tria sunt necessaria. 1. *Legitima auctoritas*, juxta August. lib. 22. contra Faustum cap. 75. Propterea soli Prin-

cipes, & Republicæ in temporalibus superiorum non habentes, ad quem possint recurrere pro reparatione injuriæ receptæ, possunt bella movere.

II. *Finis*: Aded ut finis suscipiendi bellum debet esse pax, salus, & securitas Republicæ juxta August. relatum cap. Noli 23. q. 1. Non enim ex cupiditate divitiarum, aut gloriæ tantum causa, & libidine dominandi bella moveri debent. Nam ut S. Doctor loquitur lib. 3. de Civit. Dei cap. 6. *Inferre bella Regni cupiditate conterere, & subdere, quid aliud quam grande latrocinium nominandum est?* Et legendus etiam est loc. cit. contra Faustum cap. 74.

III. *Causa justa*; ut nimirum, qui per bellum impugnantur, sint culpabiles; vel, quia injuriam inrogarunt, jura læserunt, vel bona occuparunt. Causa debet, etiam iudicio prudentum, gravis esse, cum proportionem ad damna verisimiliter ex bello secutura, aliàs imprudenter agat, qui ob defensionem boni minoris exponit majora periculo; &, ut impediat minora mala, majoribus viam aperit, ut cædibus, incendiis, &c. Nec plus intendendum est, quam id, quod jure sibi debetur; aliàs, etiam si causa fuerit justa, bellum erit illicitum, & non sine peccato.

Notandum, quod etiam causa justa concurrente, prius quam bellum moveatur, tenetur Princeps offensus monere adversarium, an velit pacificè concordare, & sibi amabiliter satisfacere. Ratio est, quia ex charitate cum possumus, tenemur vitare innumera mala, quæ ex bellis sequuntur.

49. Queritur. An bona in bello iusto accepta possint licite retinere?

Resp. Affirmativè. Jure enim gentium, omnia ea, quæ devictis hostibus, iusto bello capiuntur, sunt victorum, ut pluribus congestis apud Gonzalez in 2. tit. 24. cap. 19. num. 9. de jur. juran. Viri sancti exercuerunt hoc jus prædæ. Abraham Gen. 14. jure prædæ substantiam tulit quatuor Regum. Josue 22. Expugnata Civitate Hashtarum Josue prædam Civitatis divisit Filiis Israël ex præcepto Domini.

50. Queritur. An in bello iusto liceat uti insidiis: vulgò astutiae, cautele et tendere aguati all' inimico?

Resp. Affirmativè, modo semper absint mendacia, & fraudes, quæ sunt signa per se deceptiva. Fas est occultare hosti sua consilia, & resolutiones, ac totum, quod conducit ad bellum, & finem victoriae. Dux, exposita parte exercitus, reliquos milites occultat in sylva: insidiis utitur contra hostem, sed non mentitur, quia non dicit se alios non habere, nec omnes tenetur exponere. Imprudens est hostis, si putet eum alios non habere, vel sibi insidias non parare. Legatur August. relatus in cap. Dominus noster 23. qu. 2.

51. Queritur. Princeps A. illaturus bellum Principi B. exquirat à Theologo, & Consiliariis, quid sibi liceat; à quibus in responsis accipit, utrinque esse opiniones aequè probabiles; petit, an stante aequali probabilitate pro iustitia, & iniustitia belli, possit ipsum licite alteri movere?

Resp. Negativè, contra probabilitas asserentes absolute licitum esse sequi opi-

nionem probabilem, quæ favet libertati; seu, quæ asserit actum aliquem esse licitum in concursu alterius aequè probabilis, quæ stat pro præcepto, seu, quæ asserit talem actum non licere. Ratio est, quia, si aequalis ponderis rationes sunt pro iustitia, & iniustitia, non est certum, sed dubium, bellum esse iustum; ergo non potest ipsa licite movere, quia agere cum dubio non licet, cum ita operans se exponat periculo peccandi, sed debet eligere, quod est tutius, juxta regulam juris, &c. In dubiis semitam debemus eligere tutiorem: tutius autem est tunc à bello cessare, quia ita ex bello nascencia mala vitantur.

Addo, quod ex vi rationum tunc apparet ei, quòd una pars sit magis vera, quàm altera; ergo neutri potest prudenter assentiri: immò, si uni adhereret, non nisi cum formidine de opposito (quod est opinionis probabilis proprium) ergo cum advertentia, quod opinio, cui adhereret, incerta sit: opinio autem, quæ incerta cognoscitur, non potest esse regula moralis operationis; Est res clara. Et patet in Judice, sedente inter duos litigantes agrum, qui non potest in unum præ alio sententiam dicere, si aequalis ponderis rationes afferant. Aequè bene remanent in æquilibrio lances in libra, si æquale utrinque pondus imponatur, ac si nullum imponeretur?

Dices. Princeps inter eas aequales probabilitates ex sua libertate ad partem, quod sit iustum, se determinat; ergo in praxi dubius non est.

Resp. Negando consequentiam. Determinatio ista voluntatis non minuit

pondus rationum, propter quas intellectus erat dubius. Tum quia, imprudens is reputatur, qui quibusdam affirmantibus aliquem cibum esse veneno infectum, aliis cum æquali rationum pondere negantibus, ex sua libertate absque ulla dubitatione iudicat cibum illum esse à veneno immunem; imprudentiorque est, qui dubitans, nec sciens utra verior sit sententia, eundem cibum, quasi à veneno liberum, manducat; nonne exponitur mortis periculo? Propterea ne in praxi sit dubius, necesse est, ut occurrat aliqua circumstantia, quæ dubium tollat.

Dices. Omnise dubio in praxi liberat, certoque iudicat se posse licite bellum movere, per hunc actum reflexum: licitum est sequi opinionem certo probabilem.

Resp. Ergo nullus est dabilis casus, in quo quis teneatur ad praxim eligere illam regulam juris, in dubiis, &c. quia quotiescumque propter æqualis ponderis contrarias rationes dubium erit, an aliquis actus sit licitus, nec ne, poterit voluntas imperare intellectui, ut talem actum reflexum eliciat: at id est falsum alioqui Canones talem regulam observandam non proposuissent.

Dices. Regula illa juris non continet præceptum, sed consilium; ergo Princeps, de quo agitur, potest eligere opinionem, quæ allerit, bellum esse iustum.

Resp. Negando antecedens, Canones, in quibus illa regula repetitur, constant terminis importantibus strictum præceptum ut, in dubiis viæ est tutior eligenda; cap. Illud. de Clerico. excom. ministr. Clemens. Exivi de verb. signif. in his,

quæ anima salutem respiciunt ad vitandos graves remorsus conscientie, pars securior est tenenda: verba non sunt facultativa, per verbum potest, sed obligatoria per illud debet.

Hinc sequitur, quod opinio de iustitia belli debet esse abique dubio probabilior, & moraliter certa: ex Poncio curs. Theol. disp. 33. q. 4. Laureæ de vitis charit. opposit. disp. 14. art. 10. §. 5. num. 254, & 258. Ratio est, quia eum agatur de re gravis momenti, ut de periculo tor homicidiorum, & calamitatum, quas bella afferunt, necesse est, ut præcedat opinio, quæ dubium excludat, & esse possit regula moralis operationis, ut quis prudenter agat, & periculo peccandi non se exponat.

In bello iusto licet omnia facere, quæ necessaria sunt ad vindicandam injuriam, ad boni communis defensionem, & salutis securitatem; ut vastare, obsidere, destruere arces, nocentes interficere (sed cavenda est nimia auctoritas, & inhumanitas) aliaque damna inferre, quantum necesse est ad habendum pacem, & securitatem ab hostibus; qui ratione delicti, & injuriæ irrogatæ censentur subesse Principi bellanti, tamquam Judici proprio, ut ab eo coerceantur, ne amplius noceant, satisfaciant, & Orbem non perturbent. Arg. ex cap. Alibi 23. quest. 5.

§ 2. At petitur. An innocenti licite occidi possint?

Resp. Directè, & ex intentione non licet, quia est intrinsecè malum, & prohibitum. Exodi 23. per accidens autem est permillum; cum nimirum obtineri victoriæ nequit nisi & ipsi pereant, sed id

non debet intendi: sed solum victoria. Et tunc occiduntur sine culpa, sed non sine causa.

Quod intelligitur, tum de innocenti- bus jure naturæ, sicut sunt pueri, senes, & mulieres, & alii, qui arma gestare nequeunt; tum ex præsumptione juris: ut sunt Clerici, & Religiosi, qui, cum ip- sorum status sit à malitia alienus, per res- pectum ad illam præsumuntur innocen- tes.

53. *Quæritur. Petrus discessurus ad bellum contra Turcas instruitur à Con- fessario, an sibi liceat ipsorum pueros occi- dere?*

Resp. Negativè ex speciali intentione ad eos per se directa, sed per acci- dens licite potest, ut directum est.

54. *At nonne possunt in futurum, & adulta ætate hostes esse Respublica Chris- tiana?*

Resp. Utique; sed de præsentibus sunt in- nocentes. Dubium futuræ hostilitatis non dat jus occidendi tunc innocentes. Tum quia non sunt facienda mala, ut e- veniant bona, & evitentur alia mala; nec Deus actu hominem punit pro pec- cato futuro, qui fuit error Semipelagia- norum. Tum quia possunt in infantia decedere. Tum quia adulti possunt fi- dem suscipere. Tum quia non est justum mediis illicitis providere bono commu- ni. Tum quia potest alio modo occurrere, eos in servitutem redigendo, & uti dili- gentia, ut in fide instruantur, & conver- tantur. Praxis in catholicis castris hæc esse debet.

55. *Quæritur. An liceat militibus na- ves proprias comburere, ne ipsi in manus hostium perveniant?*

Resp. Negativè, cum non felicitum ad hujus vitæ erumnas vitandas se occidere; nam contra rationem ad vitandum mi- nus malum, majus eligeretur.

Aliqui affirmant in casu, dum mors propria directè non intenditur, sed sola hostium deliberatio; maxime, dum ac- cedit Ducis mandatum, & gravissima causa boni publici; ne scilicet integræ naves ad hostium manus perveniant; qui per hujusmodi prædam audaciores, & fortiores evadent, ac ardentius ad alias naves capiendas advolabunt, à quo ab- stinebunt ex prævio inuis incendio.

56. *Quæritur. Miles dubitans de in- justitia belli (quod Principi notum fuisse esse injustum) juxta militiæ regulas, & non alias militavit; petitur, an peccaverit?*

Resp. Vel miles est voluntarius, vel subditus, aut conductivus. Affirmatur peccasse, si erat voluntarius, quia hujus- modi miles obedire non tenetur, cum nec subditus sit, nec stipendiatus, & alias exponit se periculo inferendi proximo gravissimam injuriam.

Exigitur itaque præsumptio, quod jus ille habeat justè bellandi; propterea debet inquirere de justitia belli, & dum dubium deponere non potest, à bello ab- stinebit.

Negatur verò, si erat Principis bellan- tis subditus, aut ab eo conductus, ex Augustino lib. 23. contra Faustum cap. 75. *Cum ergo, ait, vir justus, si forte sub Rege homine, etiam sacrilego mili- tet, rectè possit, illo jubente, bellare civica pacis ordinem servans; cui, quod jubetur, vel non esse contra Dei præcep- tum, certum est: vel utrum sit, ac-*

num non est, ita ut fortasse reum Regem faciat iniquitas imperandi, innocentem autem militem ostendat ordo serviendi. Ratio est ex cit. Lauræ §. 3. nu. 156. quia stipendiatus, & subditus pro Principe debet præsumere, quod, examinata prius diligenter causa, ad bellum justè procedat; maximè quia milites rationum pondera discernere nesciant, & merita Civium distinguere nequeunt; neque hoc ipsorum est, videas Glof. ad cap. *Quid culpatur* 23. qu. 1. verb. *iniquitas*. Nihil grave foret Reipublicæ, & moraliter impossibile, si omnibus militibus esset danda ratio justitiæ belli.

Sed credo esse limitandum. I. Quod peccet miles conductitius, si priusquam stipendium accipiat, cum eo dubio contractum celebrat. II. Si ei aliqua probabilis ratio occurrat, quæ ipsum positivè in praxi dubium reddat.

Nota I. milites paratos famulari cuilibet ad bellum vocanti, sive justum, sive injustum sit, modò stipendium præbeat, esse in malo statu; & nisi propositum corrigant, absolvi non possunt.

Nota II. Milites omnes ratione stipendii, quod accipiunt, ex æstipia, adeoque sub culpa mortali, obligantur. I. Ad obediendum Duci, & militiæ Præsidi. II. Ut in acie, & pugna consistant, & non facillè fugiant; aliisque timorem injiciant. III. Ut stationem servant. IV. Ut Arcem sibi commissam defendant, etiam cum periculo vitæ, quamdiù spes defendendi superest. V. ut sine Ducis sui consensu à castris, vel exercitu non discedant. In hac re debet miles advertere, quantum damnum ex discessione sua sequatur: vel, quia alius

miles non nisi magnis expensis adduci possit.

§ 7. Quæritur. *A Duce non solvitur militi integrum stipendium juxta patrimonium, aut solutio differtur, petitur, an ei liceat subditos, aut innocentes incolas bonis spoliare, & ipsorum bona capere?*

Resp. Negativè, quia bona aliena non sunt oppignorata militibus pro stipendio. Quod, si injusta stipendiorum detentio milites cogat ad innocentes spoliandos, Dux tenebitur ad damnum reparandum.

§ 8. Quæritur. *An Clericis sit pugnare licitum?*

Resp. Per se non licet, quia jure Ecclesiastico eis prohibetur, cap. *quicumque ex Clero*, cap. *Clerici* 23. qu. 3. Nam sunt ex officio inhabiles ad pugnandum, ex cap. *Ex multa de voto*. Quos ars bellica retrahit à laude Dei, oratione, & divinis officiis: & exemplo Christi debent potius pati suum sanguinem effundi, quam effundere alienum.

Propterea Clericos in majoribus constitutos (idem de Religiosis) peccare mortaliter, si pugnent, etiam in bello justo, tam aggressivo, quam defensivo, dixerunt DD. cum S. Joan. de Capistrano tract. de Papa, & Cone. auct. p. 2. partii secunda principal. pag. mihi 85.

Colligitur etiam ex cap. *Petio de homicid.* ubi deciditur irregularis Clericus, qui contra Saracenos in bello defensivo metuebat aliquos ex eis interfecisse, vel mutilasse, eique imponitur, ut in dubio ab Altaris ministerio abstinere: cum in hujusmodi dubio consultius sit abstinere, quam temere celebrare, ut ibi textus.

Dixi *per se*, quia *per accidens*, Clericis, etiam in factis permittitur propria manu pugnare in casu iustæ defensionis Patriæ, vel Reipublicæ ab hostibus invasæ. Dum necessitas eversionis est omnino inevitabilis. Quod contingit, dum sæculares ad defensionem non sufficiunt, nec vim hostium propulsare possunt. Lauræa §.4. Gonzalez in §. tit. 12. de homicid. cap. 24. num. 8. Verum si absque cæde possunt hostem declinare, confodere est peccatum, quia tunc potius intenditur ultio, quam necessaria defensio.

59. Sed quaeritur. *An Clericus ex necessitate defensionis Patriæ in bello iusto defensivo pugnans, fiat irregularis, si aliquos hostes occidat, vel mutilet?*

Resp. Affirmativè, colligitur ex regula communiter accepta, quod irregularis efficitur, qui aliquem interficit, aut mutilat, à qua non reperiuntur excepti, nisi casus furiosi, infantis, seu dormientis, & illius, qui mortem aliter vitare non valens, suum cum moderamine inculpatae tutelæ occidit invasorem, ex Clement. *Si furiosus de homicid.* Sed dic, ut ad proximum.

60. Sed quid, si necessitas talis foret, ut cum Patria se ipsum etiam defendere deberet?

Resp. Tunc juxta text. *alleg. Clement.* à quibusdam excusatur ab irregularitate. Sed legendum est Trid. *ses. 14. cap. 7.* ubi: tam irregularis statuitur committens homicidium voluntariè, & ex proposito; quam occidens alium non ex proposito, sed casu, vel vim vi repellendo, ut quis se à morte defendat. Cum hac differentia, quod, dum agitur de *Matthæi Cantela Confess.*

primo homicidio, non tam facile cum promovendo, tametsi cum promotio facilius à S. Sede dispensetur. Dum verò agitur de secundo facilius super irregularitate dispensatio obtineatur. Legendus Fagnan. in §. *ad cap. Petrus nu. 15.* & *ad cap. Henricus nu. 23.* & sequen. de homicidio.

Dices. Clericus tunc non peccaret, ergo nec irregularitatem incurreret?

Resp. Negando consequentiam. Irregularitas contrahitur, etiam sine culpa, pater in militibus in iusto bello occidentibus, vel mutilantibus; in Judice justam sanguinis sententiam proferente: in testibus iuste in eadem causa deponentibus, & in officialibus ejusdem sententiæ executioni cooperantibus.

61. Quaeritur. *An sit irregularis Clericus, qui in bello iusto milites hortatur, ut fortiter pugnent pro iustitia, Patria, vel Ecclesia: Si aliquis per milites occidatur, vel mutiletur?*

Resp. Negativè, est communis DD. sententia apud Gonzalez *cir. num. 4.* asserentes Clericos absque specifica sanguinis intentione hortantes milites ad strenuè pugnandum nullam contrahere irregularitatem; quod probant ex cap. *Maximilianus 23. qu. 3.* ex cap. *Igitur: cap. Omni timore: cap. Hortari* ibid. §. 8. ac ex D. Thoma 2. 2. q. 10. art. 2. *ad secundum.* Ratio est, quia adhortari ad strenuè pugnandum, idem est, ac hortari ad strenuè incumbendum in adeptione victoriæ, & ejus obice repellendo; quod non est specificè intendere sanguinis effusionem. Propterea eis prohibetur hortari, vel invitare ad pugnam injustam, vel eum
(Q) specifica

specifica intentione sanguinis; vel his verbis, *occide*; & dum ita milites ad pugnam hortantur, irregularitatem contrahunt, dam per milites aliquis occiditur.

62. *Quæritur. An Clerici procedentes ad bellum ex dispensatione Papa irregulares sint, si sequatur mors, vel mutilatio hostis?*

Resp. Negativè quia statim ac dispensat in principali, & antecedenti, censetur cum eis etiam dispensare in consequenti, adeoque in irregularitate, & aliis pœnis. *Laura cit. §. 1. nu. 245. De la Cruz de irregularit. lib. 7. De quare dixi Official. Cur. Eccles. cap. 35. §. unic.*

Adverte. In bellis considerari varia opera: Primo actionem ipsam bellandi, quæ Clericis juxta dicta per se prohibetur. Secundò functiones alias, ut comitari exercitum ad consilium circa bellica negotia pro utilitate Ecclesiæ præbendum, quod per Clericos præstari potest, arg. ex cap. Ex multa de voto. Item comitari possunt exercitum ad Missas celebrandas, & sacramenta ministranda. *Gonzalez cit. num. 4.*

§. VII.

Justitia.

63. *Quæritur. Quid sit justitia.*

Resp. Est habitus inclinans voluntatem ad reddendum, vel relinquendum alteri, quod suum est; adeo ut appareat malum, & rationi dissonet non reddere illud ipsi, aut auferre illud ab eo.

Dividitur in commutativam, & di-

stributivam. Ad commutativam spectat servare æqualitatem in contractibus, & commutationibus, emptione, venditione, & similibus. Cui opponitur injustitia simpliciter; & quicquid alteri fit contra jus; ut homicidium, mutilatio, furtum, rapina, detractio, accusatio falsa, maledictio, &c. Ad distributivam verò pertinet distribuere commoda, & honores Communitionis, inter illius personas, servando proportionem geometricam ad eorum merita. Cui opponitur acceptio personarum, de quo *lib. 2. cap. 27.*

§. VIII.

Virtutes ad justitiam reducibiles.

64. *Quæritur. Cuius virtutes reducantur ad justitiam, ut est virtus alterum respiciens.*

Resp. Primò reducitur Religio; quæ est virtus tribuens Deo propter ipsius excellentiam cultum, & honorem, qui non sit prohibitus ab Ecclesiâ Catholica. Habet hæc sub se plures actus specie diversos: Devotionem, Orationem, Adorationem, Sacrificium, Oblationem honorum, Votum, Juramentum, Dei laudem, & Adorationem quibus omnibus homo Deo subicitur, testificaturque, ejusdem excellentiam, perfectionem, aut supremum dominium.

Pex devotionem, testatur Dei superioritatem, & excellentiam; cum voluntas promptè se tradat ad ea, quæ pertinent ad Dei cultum, & servitutum: in ea enim promptitudine voluntatis devotio sita est, juxta D. Thom. 22. qu. 82. ar. 1.

Per